

Dezvăluirea adevărului: cum au luptat Statele Unite împotriva dezinformării URSS în timpul Războiului Rece

Surse

Sursa A

[...] Istoricii au dezbătut motivațiile din spatele conflictului Războiului Rece înainte de sfârșitul conflictului, analizând dacă expansiunea realistă strategică a URSS și SUA sau angajamentul ideologic față de comunismul marxist și capitalismul democratic au alimentat conflictul [...] Deși motivațiile realiste ar fi putut determina extinderea Războiului Rece, tacticile ideologice au fost folosite pentru a promova interesele SUA și URSS atât pe plan intern, cât și în străinătate. Ambele țări au privit Războiul Rece, cel puțin parțial, ca un conflict ideologic și, ca urmare, „războiul” de mai multe decenii a fost purtat folosind discursul și diverse instrumente pentru a influența ideologia [...]

Cercetătorii dezinformării istorice și moderne susțin că teoriile conspirației, campaniile de defăimare și dezinformarea similară, situată în discursul politic, oferă un sentiment de dramă politică accesibilă unor părți largi ale publicului informat [...]. Exemplele acestor campanii sunt diverse și răspândite, motivațiile lor fiind încă dezbătute [...] Uniunea Sovietică a implementat campanii de dezinformare atât în interiorul granițelor sale, cât și la nivel internațional, prezentându-i pe emigranții din Letonia drept criminali de război naziști [...].

În timp ce sovieticii au dat vina pe SUA pentru epidemia de SIDA de pe continentul african, administrația Reagan a ajutat la răspândirea poveștilor despre jucăriile „capcane” pentru copii vândute de URSS familiilor afgane [...]. Utilizarea generală a dezinformării, inclusiv prezența teoriilor și zvonurilor conspiraționiste, a fost susținută de curentele ideologice atât ale Statelor Unite, cât și ale URSS. Deși măsura în care fiecare țară a inițiat intervenții, secrete sau de altă natură, a variat de-a lungul deceniilor de conflict, exemplele de campanie de dezinformare amintite indică un vârf al concurenței ideologice între URSS și Statele Unite. [...]

În timp ce dezinformarea a fost o tactică a Războiului Rece, apariția social media și a Internetului au schimbat semnificativ peisajul pentru autorii de dezinformare și pentru cei care se luptă cu ei și îi combat. [...]. Este incontestabil faptul că amploarea dezinformării de astăzi este diferită de cea din epoca Războiului Rece.

Rețelele sociale oferă autorilor de dezinformare mijloacele de a răspândi zvonuri, propagandă și știri false, fără a fi nevoiți să se confrunte cu filtre, cum ar fi mass-media tradițională. Social media permite, de asemenea, furnizorilor de dezinformare să introducă scenarii direct în rețelele de informații de încredere pe care mulți le folosesc pentru a înțelege evenimentele politice [...].

Internetul în sine și noua capacitate de stocare masivă a datelor poate crea zone de insecuritate și încălcare a securității datelor - aducând în atenție posibilitatea ca forțe ale statului să acceseze, să transforme într-o armă și să răspândească informații private [...] Chiar și numai acest pericol poate provoca neîncredere în instituțiile guvernamentale și protocoalele de stocare digitală. Aceste considerații iminente fac dificilă diferențierea între informațiile bune și cele rele, creând un climat în care orice știre sau material este simultan atât circumspect, cât și potențial vital. [...]

Megan Ward, Shannon Pierson and Jessica Beyer, *Formative Battles: Cold War Disinformation Campaigns and Mitigation Strategies*, August 2019/ Bătălii formative: campanii de dezinformare și strategii de atenuare a Războiului Rece, August 2019 [accesat la 20 octombrie 2022]. [Disponibil pe Woodrow Wilson International Center for Scholars.](#)

Sursa B

Discursul despre „Imperiul Răului” de Ronald Reagan, 8 martie 1983. Notă Istorică

La 8 martie 1983, președintele Reagan a ținut un discurs la o întâlnire a Asociației Naționale a Evanghelicilor din Orlando, Florida, unde s-a referit la comunism ca la „centrul răului în lumea modernă”. Acesta a devenit cunoscut rapid sub numele de „discursul [lui Ronald Reagan] despre Imperiul Răului”. Discursul a fost ținut într-un moment în care Congresul dezbătea o rezoluție în sprijinul unei „înghețări nucleare”, o doctrină susținută de Uniunea Sovietică, care ar fi împiedicat desfășurarea rachetelor de croazieră și Pershing II americane în Europa. [...] Discursul a intrat în istorie ca unul dintre cele mai influente discursuri ținute de Reagan. [...]

'Evil Empire Speech de Ronald Reagan', 8 martie 1983 [accesat la 20 octombrie 2022].

[Disponibil pe Boston College.](#)

Sursa C

Operațiunea TARAKANY („gândacii“)

Un nor întunecat, vast, de miliarde de țânțari zumzăind, roiește spre un orizont îndepărtat al orașului. Picioarele țânțarului de plumb sunt blindate cu țepușe, ochii și gura lui sunt atât de mărite încât par gigantice. La a doua vedere, gura creaturii nu este cea a unui țânțar normal, ci o seringă proiectată, ascuțită ca un brici. Roiul emană din orbitele întunecate ale unui craniu uman, un craniu fumând o țigară. Această ilustrație bizară a apărut în Literaturnaya Gazeta pe 3 februarie 1982, deasupra unei povești lungi intitulată „Incubatorul morții”. Materialul, scris la persoana întâi, era un fel de jurnal de călătorie într-o fabrică CIA pentru țânțari transformați în arme. Autorul, Iona Andronov, și-a început aventura după ce a vizitat editorul publicației "The journal 'Covert Action' in Washington" (o referire la Covert Action Information Bulletin). Acesta susținea că editorul de la Washington i-a arătat „documente provenind de la CIA” care au condus investigația sa la Lahore, Pakistan. În drumul de la Moscova la Lahore, a povestit Andronov, bagajele sale au fost luate în timpul unei opriri, apoi a fost urmărit de securitatea pakistaneză, iar numerele de telefon diplomatice păreau în mod misterios să nu mai funcționeze. Spionii americani erau pe urmele lui. Cu toate acestea, reporterul îndrăzneț a reușit să-și croiască drumul în laboratorul secret de țânțari.

**O ilustrație a armelor biologice americane, care nu au existat în realitate, în
Literaturnaya Gazeta, Moscova, februarie 1982**

[...] Povestea țânțarului ucigaș a făcut parte dintr-o campanie mai mare și mai complexă de a compromite și a da vina pe SUA și NATO cu privire la armele biologice și chimice. Numele de cod al campaniei a fost TARAKANY,, „gândacii ” în limba rusă. Chiar dacă afirmația sovietică potrivit căreia CIA dezvoltă arme chimice în Lahore s-a dovedit falsă, această dezvăluire urmărea să înlesnească pentru URSS să pretindă că rapoartele CIA privind armele chimice sovietice în Afganistan au fost la fel de inventate. Chiar când Statele Unite se pregăteau să publice un raport major despre armele chimice sovietice, Literaturnaya Gazeta a susținut că Centrul de cercetare al malariei din Pakistan era un laborator finanțat de CIA pentru reproducerea țânțarilor care să fie folosiți pe post de arme. Povestea a fost stângace, dar creativă. Iona Andronov i-a descris pe americanii pe care i-a întâlnit în „fabrica de țânțari” ca pe niște răufăcători de desene animate - grași, diabolici, brutali și vicleni. Laboratorul Universității Maryland din Lahore și lupta sa împotriva malariei, a susținut el, a fost doar o fațadă; în spatele ei se aflau „otrăvitori din

străinătate” care au complotat să infecteze turme întregi de vite cu viruși și apoi să profite de migrația sezonieră a turmelor din Pakistan în Afganistan pentru a iniția o epidemie de encefalită în Afganistan.

Povestea publicată a susținut, de asemenea, că un focar recent de febră dengue în Cuba a fost cauzat de țânțari importați din Lahore. TARAKANY a reluat povești similare despre germenii ucigași americani din India, Iran, Bangladesh, Liban și Africa de Sud. KGB-ul a considerat campania sa „cockroaches” un mare succes, mai ales după ce Serviciul A a concluzionat că Pakistanul l-a declarat pe șeful american al Laboratorului Universității Maryland din Lahore *persona non grata* ca urmare a activității sale. [...]

În acest context al escaladării militare din Afganistan și al armelor de distrugere în masă din Asia de sud a apărut una dintre cele mai infame campanii de dezinformare din întregul război rece: povestea că SIDA a fost o armă biologică americană dezvoltată la Fort Detrick, Maryland.

Thomas Rid, *Active Measures: The Secret History of Disinformation and Political Warfare*/Măsuri active: Istoria secretă a dezinformării și a războiului politic, Farrar, Straus & Giroux, New York, 2020, PP.287-89. [Disponibil la Google Cărți.](#)

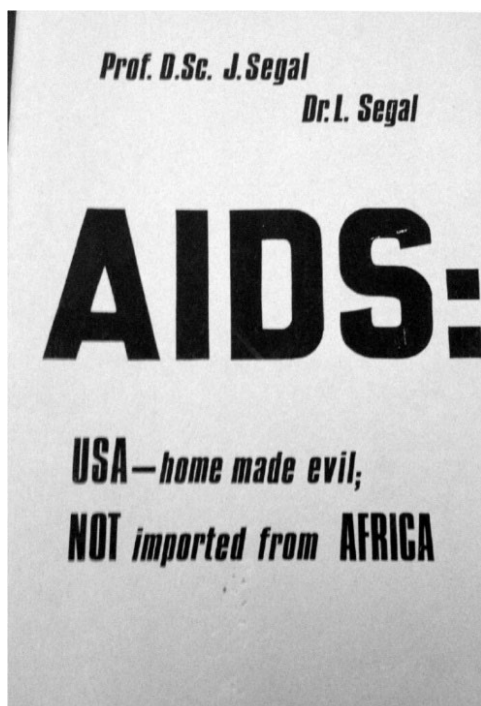
Sursa D

În septembrie 1985, Comitetul de securitate al statului sovietic (KGB) a informat agențiile de informații ale Pactului de la Varșovia că a lansat o nouă campanie majoră de dezinformare. „Realizăm un complex de măsuri [active] în legătură cu apariția în ultimii ani a unei noi boli periculoase în SUA cunoscută sub numele de SIDA (sindromul imunodeficienței umane dobândite)”. KGB a explicat că „ scopul măsurilor este de a crea o opinie favorabilă pentru noi în străinătate — și anume, că această boală este rezultatul experimentelor secrete ale serviciilor secrete ale SUA și ale Pentagonului cu noi tipuri de arme biologice care au scăpat de sub control.” Cel mai probabil, KGB a inițiat campania de dezinformare încă din 1983, dar documentul din septembrie 1985 — obținut de Christopher Nehring din fosta arhivă bulgară de securitate de stat este cea mai veche dovadă concludentă care a apărut până acum. (Fosta arhivă de Informații Externe a KGB nu a fost niciodată accesibilă cercetătorilor.) [...]

Printre serviciile de informații din Europa de Est care au sprijinit KGB în acest efort a fost Ministerul pentru securitatea statului al Germaniei de Est (Stasi), care a folosit numele de cod „Denver” atunci când s-a referit la campanie.

KGB și Stasi s-au bazat pe documente false și pe mărturii inexacte ale unor presupuși experți pentru a sugera că HIV, virusul care provoacă SIDA, nu a provenit de la animale infectate din Africa, ci din cercetările de război biologic efectuate de oamenii de știință militari americani la Fort Detrick din Maryland. Operațiunea Denver s-a dovedit remarcabil de eficientă [...] în scurt timp, un număr imens de oameni din întreaga lume (inclusiv din Statele Unite) au ajuns să creadă, în mod fals, că Guvernul SUA era responsabil pentru SIDA.

Mark Kramer, 'Lessons From Operation "Denver," the KGB's Massive AIDS Disinformation Campaign', 26 May 2020/ Lecții din operațiunea "Denver", Campania masivă de dezinformare privind SIDA a KGB", 26 mai 2020 [accesat la 20 octombrie 2022]. [Disponibil pe MIT Press Reader.](#)

Broșura Harare. Fotografie de Douglas Selvage. Deși pe broșură nu apare nici anul, nici locul publicării, ea furnizează următoarele informații: „publicată cu ocazia celui de-al VIII-lea summit al țărilor nealiniat desfășurat la Harare (Zimbabwe) în 1986.” O copie a broșurii, aparținând lui Douglas Selvage este expusă la Muzeul Spionajului German din Berlin.

Sursa E

[...] În August 1987, grupul de lucru a publicat al doilea raport anual privind activitățile de influență sovietică: Raport privind măsurile active și de propagandă, 1986-1987. Acest raport, precum și o notă a Ministerului de Externe publicată cu o lună înainte, s-au concentrat pe campania sovietică de dezinformare privind SIDA. Ambele au ieșit în decurs de câteva luni de la summit-ul la nivel înalt SUA-URSS de la Moscova, pe care unii oficiali de la Departamentul de Stat l-au găsit mai puțin propice. Gorbaciov a simțit la fel. Al doilea raport anual al grupului de lucru a fost cel de care Gorbaciov s-a plâns Secretarului Shultz și care a primit atât de multă atenție din partea mass-mediei.

Din moment ce Shultz nu s-a retras când a fost confruntat, Gorbaciov nu a avut niciun motiv să creadă că Statele Unite vor renunța la expunerea dezinformării sovietice. În mod implicit, Statele Unite ar înceta să expună minciunile sovietice numai dacă aceștia ar înceta să le spună. Probabil că Gorbaciov și noua generație de lideri sovietici care se formau în jurul său erau deranjați de publicitatea negativă și consecințele diplomatice. În noiembrie, la o lună după summit, oamenii de știință sovietici au dezavuat campania SIDA în mass-media oficială sovietică și, la scurt timp după aceea, sovieticii au fost de acord cu măsuri de cooperare pentru a reduce probabilitatea unor mesaje media publice inflamatorii și inexacte în detrimentul relațiilor SUA-URSS. [...]

Fletcher Schoen și Christopher J. Lamb, *Deception, Disinformation, and Strategic Communications: How One Interagency Group Made a Major Difference*/Înșelăciune, dezinformare și comunicații strategice: modul în care un grup Interagențial a făcut o diferență majoră, Institutul pentru studii strategice naționale perspective strategice, nr. 11, Iunie 2021, p. 63.

Sursa F

Scurtă biografie a lui Ronald Reagan

Ronald Wilson Reagan (6 februarie 1911 – 5 iunie 2004) a fost un politician american, al 40-lea președinte al Statelor Unite din 1981 până în 1989. Înainte de a fi președinte, a fost actor de film la Hollywood, lider sindical și al 33-lea guvernator al Californiei din 1967 până în 1975. [...]

Ronald Reagan [accesat la 20 octombrie 2022].

[Disponibil pe Wikipedia, enciclopedia liberă.](#)

Anticomunismul militant al lui Reagan, combinat cu înclinația sa pentru retorica dură antisovietică, a fost unul dintre factorii care au contribuit la înrăutățirea relațiilor cu Uniunea Sovietică în primii ani ai președinției sale. [...] Programul masiv de cheltuieli militare al lui Reagan, cel mai mare din istoria americană pe timp de pace [...], a fost de fapt responsabil pentru o serie de evoluții pozitive în cel de-al doilea mandat al lui Reagan, inclusiv o poziție sovietică mai acomodantă în negocierile privind armele, o slăbire a influenței liniilor dure în conducerea sovietică, făcând posibilă glasnost („deschidere”) și perestroika („restructurare”) politicile liderului sovietic moderat Mihail Gorbaciov după 1985 și chiar dizolvarea Uniunii Sovietice, în 1990-1991.

O componentă semnificativă a politicii militare a lui Reagan a fost propunerea sa din 1983 pentru un sistem de apărare antirachetă plasat în spațiu, care ar folosi lasere și alte tehnologii de distrugere a rachetelor nucleare sovietice interceptate cu mult înainte ca acestea să-și poată atinge țintele în Statele Unite.

Relațiile SUA-Sovietice s-au îmbunătățit considerabil în timpul celui de-al doilea mandat al lui Reagan [...], și pentru că acesta și-a înmuiat retorica anticomunistă și a adoptat un ton mai încurajator față de schimbările care aveau loc atunci în Uniunea Sovietică.

Relațiile cu Uniunea Sovietică ale lui Ronald Reagan [accesat la 20 octombrie 2022].

[Disponibil pe Encyclopedia Authority.](#)

Sursa G

Scurtă biografie a lui Mihail Sergheievici Gorbaciov

[...] A fost ales secretar general în 1985. A devenit primul președinte al Uniunii Sovietice în 1990 și a câștigat Premiul Nobel pentru Pace în același an. A demisionat în 1991 [...]. În timpul mandatului său de secretar general, Gorbaciov a fost angajat cu președintele american Ronald Reagan într-o cursă costisitoare pentru a acumula arme nucleare în spațiu. Cheltuielile au afectat economia sovietică deja suferindă. Gorbaciov a lucrat cu sârguință pentru a propune reforme despre care credea că vor îmbunătăți nivelul de trai sovietic. Oferind mai multă libertate și democrație sovieticilor, el a mers pe linia „glasnost” și „perestroika”, deschidere și restructurare. Totodată, a urmărit trecerea la o economie de piață mai orientată social. Reformele lui Gorbaciov au fost, de asemenea, orientate spre creșterea productivității și reducerea pierderilor. [...]

În timpul președinției sale, Gorbaciov a promovat relații internaționale mai pașnice. A ordonat trupelor sovietice să se retragă din Afganistan. Prin negocierile sale pașnice cu președintele Reagan, Gorbaciov a avut un rol esențial în încheierea Războiului Rece. El este, de asemenea, creditat pentru rolul său crucial în căderea Zidului Berlinului și reunificarea ulterioară a Germaniei. Pentru conducerea sa excelentă și contribuțiile sale la îmbunătățirea generală a dezvoltării mondiale, Gorbaciov a primit Premiul Nobel pentru Pace la 15 octombrie 1990. [...]

Mihail Gorbaciov [accesat la 20 octombrie 2022].

[Disponibil în Biography.com](https://www.biography.com/people/mikhail-gorbachev-1129766)